

**M.A (SANSKRIT) SEMESTER - 2 (CBCS) Examination**  
**March/April – 2026 (As Per Syllabus Year-2023)**  
**Rupaka: Mrtchakatika of Sudraka (Core)**

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

**Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચે માંથી કોઈ પણ બે નો અનુવાદ કરો. (૧૪)
- ૧) કૃતઞ્ચ સઙ્ગીતકં મયા । અનેન ચિરસઙ્ગીતોપાસનેન ગ્રીષ્મસમયે પ્રચણ્ડ-  
દિનકરકિરણોચ્છુષ્કપુષ્કરબીજમિવ પ્રચલિતતારકે ક્ષુધા મમાક્ષિણી ખટ-ખટાયેતે । તદ્ તાવદ્  
ગૃહિણીમાહૂય પૃચ્છામિ, અસ્તિ કિશ્ચિત્ પ્રાતરાશો ન વેતિ । ઇષોઽસ્મિ ભોઃ ! કાર્યવશાત્ પ્રયોગવશાચ્ચ  
પ્રાકૃતભાષી સંવૃત્તઃ ।
  - ૨) આજ્ઞપ્તોઽસ્મિ આર્યયા વસન્તસેનયા- 'કુમ્ભીલક ! ગચ્છ ત્વમ્, મમ, આગમનમ્ આર્ય-ચારુદત્તસ્ય નિવેદય'  
ઇતિ । તદ્ યાવત્ આર્યચારુદત્તસ્ય ગેહં ગચ્છામિ । એષ ચારુ-દત્તો વૃક્ષવાટિકાયાં તિષ્ઠતિ ઇષોઽપિ સ  
દુષ્ટબટુકઃ । તદ્યાવદુપસર્પામિ । કથમાચ્છાદિતં દ્વારં વૃક્ષવાટિકાયાઃ । ભવતુ, એતસ્ય દુષ્ટવટુકસ્ય સંજ્ઞાં  
'દદામિ ।
  - ૩) કિંનિમિત્તમેષ રોદિતિ । એતેન પ્રતિવેશિકગૃહપતિ-દારકસ્ય સુવર્ણ-શકટિકયા ક્રીડિતમ્ । તેન ચ સા  
નીતા । તતઃ પુનસ્તાં માર્ગયતો મયેયં મૃત્તિકા-શકટિકા કૃત્વા દત્તા । તતો ભળતિ 'રદનિકે ! કિં મમ  
એતયા મૃત્તિકા-શકટિકયા, તામેવ સૌવર્ણ-શકટિકાં દેહિ' ઇતિ ।
  - ૪) અયે ! કથં મૃદઙ્ગઃ, અયં દર્દુરઃ, અયં પળવઃ, ઇયમપિ વીણા, એતે વંશાઃ, અમી પુસ્તકાઃ । કથં  
નાટચાચાર્યસ્ય ગૃહમિદમ્ । અથવા, ભવનપ્રત્યયાત્ પ્રવિષ્ટોઽસ્મિ । તત્ કિં પરમાર્થદરિદ્રોઽયમ્ ? ઉત  
રાજભયાચ્ચોરભયાદ્વા ભૂયિષ્ઠં દ્રવ્યં ધારયતિ ? તન્મમાપિ નામ શર્વિલકસ્ય ભૂયિષ્ઠં દ્રવ્યમ્ । ભવતુ, બીજં  
પ્રક્ષિપામિ ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચે આપેલ કોઈ પણ બેની સસંદર્ભ વ્યાખ્યા કરો. (૧૪)
- ૧) ભાગ્યં ફલતિ સર્વત્ર ન ચ વિદ્યા ન પૌરુષમ્।
  - ૨) નરાણાં જાયતે લોકે દુર્લભા વિમલી મતિઃ।
  - ૩) સર્વત્ર ખલુ દરિદ્રતા ઉપહાસસ્ય પદમ્।
  - ૪) કિં તસ્ય કાર્યં સુહૃદા યુધિ વિક્રમેણ?"
- પ્રશ્ન-૩ સંસ્કૃત રૂપક સાહિત્યનાં સ્વરૂપ અને વિકાસ-યાત્રાને વિસ્તૃત રીતે આલેખો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૩ સંસ્કૃત રૂપક સાહિત્યમાં મૃચ્છકટિકનાં સ્થાન વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.
- પ્રશ્ન-૪ મૃચ્છકટિકમ્ ની કથા વસ્તુ જણાવી તેની રસ લક્ષી ચર્ચા કરો.. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૪ વસંતસેના અને ધૂતાનું વિસ્તૃત પત્રાલેખન કરો.
- પ્રશ્ન-૫ નીચેમાંથી કોઈપણ બે પર ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
- ૧) રૂપક-ભેદ
  - ૨) ચારુદત્ત
  - ૩) મૃચ્છકટિકમ્- શીર્ષકની ચથાર્થતા
  - ૪) છિદ્રેષ્વનર્થા બહુલીભવન્તિ।

\*\*\*\*\*